



Warszawa, 18-09-2023 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

KMP.571.14.2023.RK

Pan

Zbigniew Ziobro

Minister Sprawiedliwości

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w dniach 21 marca – 1 kwietnia 2022 r. delegacja Europejskiego Komitetu do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu i Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) odbyła siódmą wizytę okresową w Polsce¹. Raport z tej wizyty CPT zatwierdził na 109 posiedzeniu plenarnym, które odbyło się w dniach 24–28 października 2022 r.²

Mimo że od tego czasu upłynęło 10 miesięcy, sprawozdanie to nadal nie jest upublicznione. To jak dotąd najdłuższy okres oczekiwania na publikację raportu, biorąc pod uwagę poprzednie sprawozdania Komitetu z wizyt w Polsce. W przypadku

¹ Zob. komunikat prasowy z dnia 5 kwietnia 2022 r., dostępny na stronie:

<https://www.coe.int/en/web/cpt/-/council-of-europe-anti-torture-committee-visits-pola-2> [dostęp: 14 września 2023 r.].

² Zob. komunikat prasowy z dnia 28 października 2022 r., dostępny na stronie:

<https://www.coe.int/pl/web/cpt/-/the-cpt-held-its-october-2022-plenary-meeting> [dostęp: 14 września 2023 r.].

raportu z wizyty w 2017 r. od momentu jego zatwierdzenia przez CPT do czasu publikacji upłynęło 8 miesięcy³, a w przypadku raportu z wizyty w 2019 r. – 7 miesięcy⁴.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 i 2 Europejskiej Konwencji o zapobieganiu torturom oraz niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu (Dz. U. z 1995 r. Nr 46, poz. 238 ze zm.) raport z wizyty CPT i odpowiedź polskiego rządu ma charakter poufny, do momentu złożenia przez polskie władze wniosku o jego publikację.

Sytuacja ta stanowi istotny problem z punktu widzenia prewencji tortur, albowiem raporty CPT stanowią ważny środek zapobiegawczy. Publikacja raportu umożliwia opinii publicznej zapoznanie się z uwagami i poglądami Komitetu dotyczącymi sytuacji w miejscach pozbawienia wolności, co sprzyja publicznej debacie w tym zakresie oraz daje szansę na wypracowanie optymalnych rozwiązań legislacyjnych. Raporty Komitetu pełnią też ważną funkcję edukacyjną. Powinny być uwzględniane w programach szkoleniowych funkcjonariuszy i pracowników odpowiedzialnych za nadzór i opiekę nad osobami pozbawionymi wolności, a także stanowić punkt odniesienia dla organów kontroli i nadzoru.

Raporty CPT odgrywają kluczową rolę w działalności Rzecznika Praw Obywatelskich, w tym Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (KMPT). Wskazują bowiem na problemy systemowe i obszary wymagające pilnej poprawy, co pozwala na określenie priorytetów, dostosowanie aktywności do nowych wyzwań i rewizję wydawanych przez KMPT zaleceń. Sprzyjają więc jakości prac i spójności procesu zapobiegania torturom.

Warto dodać, że KMPT prowadzi również działalność edukacyjną. Poufny charakter sprawozdania CPT uniemożliwia przedstawicielom Krajowego Mechanizmu uwzględnienia zawartych w nim uwag, standardów i zaleceń w czasie szkoleń, ze szkodą dla ich uczestników.

Z uwagi na powyższe zwracam się do Pana Ministra o złożenie wniosku o upublicznienie raportu CPT z wizyty w Polsce w 2022 r. wraz z odpowiedzią polskich władz, przetłumaczenie go na język polski i zamieszczenie przetłumaczonej wersji na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości, zgodnie z dotychczasową praktyką.

³ Komitet zatwierdził raport z wizyty podczas 94 posiedzenia plenarnego, które odbyło się w dniach 6–10 listopada 2017 r., zaś raport został opublikowany w dniu 25 lipca 2018 r.

⁴ Komitet zatwierdził raport z wizyty podczas 101 posiedzenia plenarnego, które odbyło się w dniach 2–6 marca 2020 r., zaś raport został opublikowany w dniu 28 października 2020 r.

Proszę również o ponowne rozważenie przystąpienia Polski do procedury automatycznej publikacji przyszłych raportów z wizyt CPT, tak by opinia publiczna miała możliwość zapoznania się z raportami niezwłocznie po ich zatwierdzeniu przez Komitet. Rozwiązanie to było już proponowane Panu Ministrowi, jednak nie zyskało akceptacji⁵. Przystąpienie do tej procedury jest w mojej ocenie niezbędne. Pozwoli bowiem na uniknięcie wielomiesięcznych opóźnień w dostępie do tego dokumentu i negatywnych skutków tej sytuacji, o których była mowa wcześniej. Warto w tym miejscu wyeksponować, że samo CPT postrzega przystąpienie rządu do procedury automatycznej publikacji jako ważny sposób współpracy z Komitetem⁶. Rozwiązanie to jest rekomendowane przez Komitet Ministrów i Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy⁷, Radę Unii Europejskiej⁸ oraz Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur⁹.

Chciałbym również przypomnieć, że skuteczna prewencja tortur jest procesem wymagającym działań na wielu płaszczyznach i współpracy wielu podmiotów, w tym instytucji państwowych, samorządów zawodowych i społeczeństwa obywatelskiego. Idee prewencji najlepiej opisują postanowienia preambuły Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur¹⁰, która wskazuje sygnatariuszom (w tym Polsce), że „skuteczne zapobieganie torturom oraz innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu wymaga edukacji i połączenia szeregu środków legislacyjnych, administracyjnych, sądowych i innych”. W procesie tym możliwość zapoznania się opinii publicznej z raportem CPT ma fundamentalne znaczenie.

⁵ Zob. wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich z dnia 18 czerwca 2018 r., KMP.571.9.2017.RK i odpowiedź Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 czerwca 2018 r., znak DWMPC-III-853-61/17/10; wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich do Premiera z dnia 29 maja 2020 r., KMP.571.7.2020.RK i odpowiedź Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 lipca 2020 r., DWMPC-III.053.1.2020.

⁶ Zob. Dwudziesty Dziewiąty Raport Generalny, CPT/Inf (2020) 17, p. 29; Dwudziesty Pierwszy Raport Generalny, CPT/Inf (2011) 28, p. 27.

⁷ Zob. Rezolucja Zgromadzenia Parlamentarnego 2160 (2017) przyjęta w dniu 26 kwietnia 2017 r. oraz odpowiedź Komitetu Ministrów na zalecenie 2100 (2017), przyjęta w dniu 29 listopada 2017 r.

⁸ Zob. Wytyczne dotyczące polityki Unii Europejskiej wobec państw trzecich w sprawie tortur z 16 września 2019 r. pt. „Guidelines on EU Policy Towards Third Countries on Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – 2019 Revision of the Guidelines”.

⁹ Zob. Raport tematyczny KMPT pt. „Prawa człowieka w miejscach izolacji. Jak Polska wdraża zalecenia międzynarodowych organów ds. zapobiegania torturom (CPT i SPT)” z 2022 r., dostępny na: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-kmpt-miejsca-izolacji-implementacja-zalecen> [dostęp: 14 września 2023 r.].

¹⁰ Zob. Protokół fakultatywny do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192).

Potwierdza to Podkomitet ONZ ds. Prewencji Tortur (SPT), który w swoim raporcie z wizyty w Ukrainie w 2011 r. wskazał władzom, że publikacja raportów SPT i CPT posłużyłaby jako dodatkowy środek zapobiegania torturom. Szerokie rozpowszechnienie zaleceń przyczyniłoby się bowiem do przejrzystego i owocnego dialogu krajowego dotyczącego systemu wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych¹¹. W efekcie SPT rekomendował, aby Ukraina zwróciła się o publikację raportu CPT z wizyty w 2009 r.¹²

Bardzo proszę o powiadomienie mnie o stanowisku przyjętym przez Pana Ministra w tej sprawie oraz o podjętych działaniach.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

¹¹ Zob. Raport SPT z wizyty w Ukrainie w 2011 r., CAT/OP/UKR/1, p. 9.

¹² Tamże, p. 11.